

MS-102

March-2019

B.Ed., Sem.-IV

Sanskrit

**B-104 : Pedagogy of School Subject Sanskrit
(New)**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.
(2) પાઠ્યક્રમનો અર્થ જણાવી પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- અથવા**
- (1) આદર્શ પાઠ્યપુસ્તકનાં લક્ષણો ધ્યાનમાં રાખી ધોરણ-10ના સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકનું મૂલ્યાંકન કરો.
(2) અભ્યાસક્રમનાં મૂલ્યાંકનની રીતો વિગતે સમજાવી, ધોરણ-10ના સંસ્કૃત ભાષાનાં અભ્યાસક્રમની સમીક્ષા કરો.
- (B) નીચે આપેલા છ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 4
- (1) અભ્યાસક્રમની એક વ્યાખ્યા લખો.
(2) ધોરણ-8ના સંસ્કૃત અભ્યાસક્રમની એક ક્ષતિ લખો.
(3) વિદ્યાર્થીઓને સંસ્કૃતનો અભ્યાસક્રમ અઘરો લાગે છે કારણ જણાવો.
(4) લીલાવતી એ કયા વિષયનો ગ્રંથ છે ?
(5) પાઠ્યપુસ્તકનાં બે બાહ્યલક્ષણ જણાવો.
(6) ધોરણ-9ના પાઠ્યપુસ્તકની બે મર્યાદા જણાવો.
2. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) સંસ્કૃત ભાષાનો અન્ય ભાષાઓ સાથેનો અનુબંધ સમજાવો.
(2) સંસ્કૃત ભાષાનાં શિક્ષકની વ્યવસાયિક સજ્જતા અને ગુણોની ચર્ચા કરો.
- અથવા**
- (1) શાળામાં સંસ્કૃતખંડની ઉપયોગિતા અને સજ્જતા વિશે વિગતે ચર્ચા કરો.
(2) સંસ્કૃત ભાષામાં અધ્યાપનમાં દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોની યાદી બનાવી તેમની ઉપયોગિતા જણાવો.
- (B) નીચે આપેલા પાંચ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 3
- (1) દ્રશ્ય સાધનનું નામ જણાવો.
(2) ચાર્ટર્સનો કોઈ એક પ્રકાર લખો.
(3) સંસ્કૃત ખંડ એટલે શું ?
(4) ભરતમુનિએ કયા ગ્રંથની રચના કરી ?
(5) સંસ્કૃતમાં ભૂગોળ અને ખગોળ માટે આધારભૂત ગ્રંથ કયો છે ?

3. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) વ્યાખ્યાન પદ્ધતિનો અર્થ જણાવી તેનું મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ સમજાવો.
  - (2) જૂથ પદ્ધતિની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.

અથવા

- (1) આગમન-નિગમન અભિગમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનાં લાભ અને મર્યાદાની ચર્ચા કરો.
  - (2) મૌખિક અભિગમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેના ફાયદા અને મર્યાદા જણાવો.
- (B) નીચે આપેલા છ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 4
- (1) જૂથ પદ્ધતિની બે મર્યાદા જણાવો.
  - (2) વ્યાખ્યાન પદ્ધતિના બે ફાયદા જણાવો.
  - (3) ગાન પ્રયુક્તિના ઉપયોગનું ઉદાહરણ આપો.
  - (4) નાટ્યીકરણ પ્રયુક્તિનું ઉદાહરણ લખો.
  - (5) સંદર્ભ કથન પ્રયુક્તિની બે મર્યાદા જણાવો.
  - (6) મૌખિક અભિગમ એટલે શું ?

4. (A) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) સિદ્ધરાજ જયસિંહના સંસ્કૃત સાહિત્ય પ્રેમનું વર્ણન કરો.
  - (2) ગીતામૃતમ્ કાવ્યમાં ગીતાનો કેન્દ્રવર્તી ઉપદેશ વર્ણવો.

અથવા

- (1) જય: પરાજયો વા ગદ્યમાં રહેલ કેન્દ્રવર્તી વિચાર વર્ણવી આધુનિક યુદ્ધ અને મહાભારતકાલીન યુદ્ધ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
  - (2) શ્લોકનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો :
 તત: પર્વતશ્રૃંગાભ: તીક્ષ્ણતુણ્ડ: સ્વગોત્તમ: । વનસ્પતિગત: શ્રીમાન્ વ્યાજહાર શુભાં ગિરામ્ ॥
 યત્ કૃત્વા ન ભવેદ્ ધર્મો ન કીર્તિ: ન યશો ધ્રુવમ્ । શરીરસ્ય ચ ભવેત્ ખેદ: કસ્તત્ કર્મ
 સમચરેત્ ॥
 નિવર્તય ગતિં નીચાં પરદારાભિમર્શનાત્ । ન તત્ સમાચરેત્ ધીરો યત્પરોઽસ્ય વિગર્હયેત્ ॥
- (B) નીચે આપેલા પાંચ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 3
- (1) જટાયુ પાસે કયા આયુધો હતાં ?
  - (2) સમાસ ઓળખાવો – સ્વર્ગસ્થિત: ।
  - (3) મૃતસ્ય કિં ધ્રુવં ? સંસ્કૃતમાં ઉત્તર આપો.
  - (4) કર્મણ્યેવાધિકારસ્તે મા _____ કદાચન ।
  - (5) શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા મહાભારતના કયા પર્વનો અંશ છે ?

Seat No. : _____

MS-102

March-2019

B.Ed., Sem.-IV

Sanskrit

B-104 : Pedagogy of School Subject Sanskrit (New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Answer the following questions. 14
- (1) Clarify the Concept of Curriculum and explain its importance.
  - (2) State the meaning of Syllabus and differentiate Syllabus and Curriculum.
- OR**
- (1) Consider the characteristics of Ideal text book and evaluate the 10th Sanskrit text book.
  - (2) Explain the evaluation methods of curriculum and review the syllabus of Sanskrit language of standard 10th.
- (B) Answer any **four** of the following **six** questions : 4
- (1) Write the definition of curriculum.
  - (2) Write one error of Sanskrit curriculum of class 8th.
  - (3) State the reason why students find the Sanskrit syllabus difficult.
  - (4) Which subject's book is Lilavati ?
  - (5) State two external features of text book.
  - (6) State two limitation of standard 9th text book.
2. (A) Answer the following questions. 14
- (1) Explain the co-relation with other languages of Sanskrit language.
  - (2) Discuss the professional readiness and qualities of Sanskrit Language teacher.
- OR**
- (1) Discuss about the usefulness and arrangement of Sanskrit room in the school.
  - (2) Make a list of Sanskrit language audio-visual teaching aids, state their utility.
- (B) Answer any **three** of the following **five** questions : 3
- (1) State the names of visual teaching aids.
  - (2) Write any one type of charts.
  - (3) What do you mean by Sanskrit Room ?
  - (4) Which book was written by Bharat Muni ?
  - (5) Is there a basic text for geography and astronomy in Sanskrit ?

3. (A) Answer the following questions : 14
- (1) States the meaning of lecture method, explain its importance and limitation.
  - (2) Clarify the concept of Group method, explain its importance.

OR

- (1) Clarify the concept of induction-deduction method, explain its merits and demerits.
  - (2) Clarify the concept of oral approach, explain its benefits and limitations.
- (B) Answer any **four** of the following **six** questions. 4
- (1) State two limitations of Group Method.
  - (2) State two benefits of Lecture method.
  - (3) State the example of the use of song technique.
  - (4) Write the example of drama technique.
  - (5) Write two limitations of reference narration technique.
  - (6) What is oral approach ?

4. (A) Answer the following questions. 14
- (1) Describe Siddhraj Jaysingh's Sanskrit literature love.
  - (2) Describe the central preaching of Gita in गीतामृतम् poetry.

OR

- (1) Describe the central idea of the prose जयः पराजयो वा and explain the difference between Modern war and Mahabharata war.
  - (2) Translate in Gujarati Language :
ततः पर्वतशृङ्गाभः तीक्ष्णतुण्डः खगोत्तमः । वनस्पतिगतः श्रीमान व्याजहार शुभां गिराम् ॥
यत् कृत्वा न भवेद् धर्मो न कीर्तिः न यशो ध्रुवम् । शरीरस्य च भवेत् खेदः कस्तत् कर्म
समचरेत् ॥
निवर्तय गतिं नीचां परदाराभिमर्शनात् । न तत् समाचरेत् धीरो यत्परोऽस्य विगर्हयेत् ॥
- (B) Answer any **three** of the following **five** questions. 3
- (1) What weapons did jattayu have ?
  - (2) Identify the compound – स्वर्गस्थितः.
  - (3) मृतस्य किं ध्रुवं ? Answer in Sanskrit.
  - (4) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा _____ कदाचन ।
  - (5) Which part of Parva of Mahabharata is Shrimad Bhagvdgita ?